

نقش ارزش‌های اسلامی در برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی

نویسنده:

دکتر علیرضا علی‌احمدی

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

مرکز انتشارات راهبردی

تهران - ۱۳۹۹

سرشناسه	: علی احمدی، علیرضا، ۱۳۳۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: نقش ارزش‌های اسلامی در برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی / نویسنده علیرضا علی‌احمدی؛ ویراستار ادبی فاطمه طبری، معصومه اشتری‌ماهانی؛ ناظر ویراستار مرتضی چشمه‌نور.
مشخصات نشر	: تهران: دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی، مرکز انتشارات راهبردی، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۲۱۱ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۲۲-۲۴۸-۱۹۶-۴
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: برنامه‌ریزی راهبردی - جنبه‌های مذهبی - اسلام
موضوع	: IslamStrategic planning -- Religious aspects
موضوع	: مدیریت (فقه)
موضوع	: *Management (Islamic law)
شناسه افزوده	: دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی، مرکز انتشارات راهبردی
رده بندی کتره	: BP۳۳۲/۶۷
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۶۵۸
شماره کتابشناسی ملی	: ۷۱۱۹۶

نقش ارزش‌های اسلامی در برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی

نویسندگان: دکتر علیرضا علی‌احمدی

ویراستار ادبی: فاطمه طبری - معصومه اشتری‌ماهانی

ناظر ویراستار: مرتضی چشمه‌نور

صفحه‌آرا: علی مهدی زاده

طراح جلد: زهرا مهدوی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۹

ناشر: انتشارات دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۴۸-۱۹۶-۴

قیمت: ۴۳۰۰۰۰ ریال

همه حقوق چاپ و نشر این کتاب محفوظ است.

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

مرکز انتشارات راهبردی

نشانی انتشارات: تهران، ضلع شمالی بزرگراه شهید بابایی، بعد از اتوبان هنگام،

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی، انتشارات دانشگاه عالی دفاع ملی

تلفن ۲۲۹۷۰۳۴۳ نشانی اینترنتی: www.sndu.ac.ir

سخن ناشر

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی به عنوان سازوکاری علمی و سازمانی در توسعه ادبیات راهبردی و آموزش مدیران عالی کشور در حوزه مسائل راهبردی، دفاعی و امنیتی، با بهره‌گیری از بنیان‌ها و نظریه‌های بومی، در صدد تدوین راهبردهای تعالی بخش به منظور تحقق اهداف منبعث از رسالت و مأموریت علمی خویش است.

این دانشگاه و پژوهشگاه از مراکز علمی کلیدی و حساس در عرصه مسائل راهبردی است که از بدو تشکیل و تأسیس، با اندازی آن پس از پیروزی انقلاب شکوهمند اسلامی در صحنه آموزش مسائل دفاعی - امنیتی به منظور کادرسازی متناسب با اهداف مقدس جمهوری اسلامی در سطوح مدیران عالی، استواری و لشکری پیش قدم بوده و وظیفه خطیر خود در جهت آموزش فرماندهان و مدیران عالی رتبه کشور را سرلوحه تمامی برنامه‌ها قرار داده است.

این امر هنگامی مهم‌تر می‌نماید که نگاه پژوهشی و عمیق به پیرامون کشور، منطقه و جهان داشته باشیم؛ چراکه با ظهور تهدیدات نوین در عرصه بین‌الملل، لزوم داشتن چنین کانونی برای به هنگام نگاه داشتن مدیران عالی و فرماندهان نظامی کاملاً ملموس خواهد بود. از سوی دیگر ایده ایجاد تمدنی بزرگ موجب می‌شود تا این تلاش و تعهد موجب توسعه همکاری‌ها و ترغیب سازمان‌هایی گردد که برای پیروی از این اهداف تعالی و ایجاد تحول در برنامه‌ها و فعالیت‌ها تولید و توزیع ادبیات راهبردی را یاری نمایند.

با نگرش به این رویکرد و اهمیت موضوع، لزوم تولید و توزیع ادبیات راهبردی در دانشگاه و پژوهشگاه که ماحصل تلاش اساتید و فرهیختگان متخصص در علوم راهبردی و دانش‌آموختگانی است که با نهایت تلاش و کوشش مدت زمان مفیدی از دوران زندگی خود را جهت فراگیری مفاهیم و اصول علوم راهبردی و تدوین رساله دکتری در دانشگاه و پژوهشگاه طی نموده‌اند، نمایان می‌گردد.

در این راستا مرکز انتشارات راهبردی دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی در سه حوزه مدیریت راهبردی، دفاع ملی و امنیت ملی با اهتمام به برنامه‌ها و در چارچوب اهداف و مفاهیم عالیه نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران و تدابیر رهبر معظم انقلاب اسلامی و فرماندهی کل قوا حضرت امام خامنه‌ای ^{مدظله العالی}، سعی در انتقال مفاهیم و آموزه‌های خود به سطوح مختلف مدیران و ارکان جامعه داشته و در این بستر دست‌های پرتوانی که نیل به این اهداف را تسهیل می‌نمایند به گرمی می‌فشارد.

و ما توفیقنا آلا بالله علیه توکلنا و الیه نُنِیب

دانشگاه و پژوهشگاه عالی دفاع ملی و تحقیقات راهبردی

فهرست مطالب

فصل اول: تبیین نقش ارزش‌های اسلامی، سنت‌های الهی و قواعد فقهی در برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی	۱۳
مقدمه	۱۵
نقش و جایگاه ارزش‌ها در برنامه‌ریزی	۱۵
ارزش‌ها	۱۷
سنخ‌شناسی و انواع طبقه‌بندی ارزش‌ها	۳۰
ارزش از دیدگاه مکاتب فلسفی	۳۸
ارزش از دیدگاه مکاتب فکری	۳۹
ارزش از دیدگاه پارادایم‌ها	۳۹
ماهیت ارزش‌ها در نگاه متفکران مسلمان	۴۰
روش احصای ارزش‌ها در اسلام	۴۱
نظریه‌پردازی و نظام ارزش با استناد به اجتهادی مبتنی بر ارزش‌ها	۴۶
نظام ارزشی اسلام و ارزش‌های اسلامی	۴۸
شکل‌گیری مدیریت بر مبنای ارزش‌ها برای تغییرات محیطی و شرایط رقابتی	۵۱
تمایز مدیریت ارزشی غربی با مدیریت ارزشی اسلامی	۵۵
شناخت چالش‌های عدم به‌کارگیری نظام ارزش‌ها در کارآمدی مدیریت راهبردی	۵۶
ارزش‌های سازمانی	۶۸
ارزش‌ها و مدیریت	۷۱
مصادیق ارزش‌های مشترک سازمانی از بین نظریه‌ها و الگوهای ارزشی در بعد ساختاری، رفتاری، معنایی، محیطی و فرهنگی	۷۳
بیانیه ارزش	۷۶
ارزش‌های کارکنان	۷۷
همسویی ارزش‌های فردی و سازمانی	۸۱
مبانی و اصول برنامه‌ریزی ارزشی	۸۶
مؤلفه‌های مدیریت راهبردی بر مبنای ارزش‌های بنیادین	۸۸
اهداف	۸۸
رابطه اهداف و ارزش‌ها	۱۰۸
جمع‌بندی بخش اول	۱۱۰
نقش سنت‌های الهی در مدیریت جهان هستی	۱۱۳
بررسی سنت‌های الهی در راستای مدیریت راهبردی	۱۱۴
دلیل اجتماعی بودن برخی سنت‌ها	۱۱۷
انواع سنت‌های اجتماعی	۱۱۸

۱۲۰.....	ویژگی سنت‌های الهی
۱۲۴.....	نسبت سنت الهی و قضا و قدر
۱۴۰.....	برخی از سنت‌های اجتماعی
۱۴۵.....	راهنمای مطالعه سنت‌های اجتماعی در قرآن
۱۵۲.....	جمع‌بندی بخش دوم.....
۱۵۲.....	قواعد فقهی و نقش آن در مصادیق احکام مدیریتی
۱۵۳.....	تاریخ فقه
۱۵۶.....	تاریخچه قواعد فقهی
۱۵۹.....	فقه معاصر
۱۶۲.....	وجوه تمایز فقه خاص و عام
۱۶۴.....	قواعد فقهی
۱۷۳.....	جمع‌بندی بخش سوم
۱۷۳.....	گذر از مبانی نظری به باسمای عملی
۱۷۵.....	فصل دوم: کاربرد ارزش‌های اسلامی و قواعد فقهی در مدیریت سازمان
۱۷۷.....	مقدمه
۱۷۷.....	کاربرد ارزش‌های اسلامی در فرایند برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی
۱۷۸.....	اصل ایمان و غیب محوری
۱۷۹.....	اصل آگاهی و بصیرت (اصل علم و آگاهی و...)
۱۷۹.....	اصل صداقت و عمل صالح و استقامت در پیاده‌سازی و عمل به آن
۱۸۱.....	اصل تعاون، همکاری و مشارکت
۱۸۱.....	اصل قسط و عدل و رعایت حقوق ذوی‌الحقوق و ذی‌نفعان
۱۸۳.....	اصل رعایت عهد و امانت
۱۸۵.....	اصل اقتدار و عظمت نظام اسلامی
۱۸۵.....	اصل وحدت، اخوت و برادری، گذشت و بردباری و مهرورزی
۱۸۶.....	اصل توازن و اعتدال
۱۸۸.....	اصل رعایت مصالح و اولویت‌ها
۱۹۰.....	اصل فطرت‌مداری، کرامت و عظمت انسانی
	جمع‌بندی ارزش‌های اسلامی در هر یک از مراحل فرایند طرح‌ریزی تا پیاده‌سازی استراتژی‌ها و
۱۹۱.....	برنامه‌ها در سطح سازمانی
۱۹۷.....	کاربرد قواعد فقهی در حوزه برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی
۲۰۱.....	جمع‌بندی فصل
۲۰۳.....	منابع

در طول سالیان پس از پیروزی انقلاب اسلامی، فعالیت‌های وسیعی در عرصه‌های پیشرفت و تعالی کشور انجام شده و نتایج چشمگیری را نیز به دنبال داشته است؛ اما هنوز شاهد هستیم که کشور با مشکلات عدیده‌ای دست‌به‌گریبان است که انتظار می‌رود در دوران اعتلای دولت اسلامی برای نیل به جامعه اسلامی مورد چاره‌اندیشی قرار گیرد. این در حالی است که رهبر فرزانه انقلاب اسلامی در طلیعه چهارمین دهه از شکل‌گیری انقلاب اسلامی و با نگاهی بلند و در عین حال آسیب‌شناسانه و به‌منظور رفع مشکلات کشور و معماری نظام اسلامی، با نام‌گذاری این دهه به نام دهه پیشرفت و عدالت افق‌های جدیدی را پیش روی کارگزاران کشور و ملت ایران گشودند. در قالب الگویی جدید از پیشرفت و تعالی نسبت به بومی‌سازی پیکره‌بندی و طرح‌ریزی، سیاست‌ها، برنامه‌ها و اقدامات، مبتنی بر حکمت و ارزش‌های اسلامی - ایرانی تأکید نمودند.

از طرفی تولید علم با استفاده از بهره‌گیری از حکمت و فلسفه و ارزش‌های بومی حاکم بر هر فرهنگ و همچنین لحاظ سایر شرایط خاص اقلیمی و بومی کشورها فرضی ثابت شده در میان دانشمندان و عقلای عالم است که در حال حاضر در تعدادی از کشورهای دنیا (نظیر چین، ژاپن، آلمان و...) در حال پیگیری است. در این میان جمهوری اسلامی ایران با تولید گفتمانی نو و بدیع و تبیین فلسفه حاکمیت الهی و با پذیرش نقش اراده خداوند متعال در سیاست‌گذاری، قانون‌گذاری، برنامه‌ریزی و پیاده‌سازی آن، منظومه‌ی جدیدی در میان نظامات حکومتی موجود در دنیا به نام مردم‌سالاری دینی پدید آورده است.

بنابراین موضوع بومی‌کردن دانش بشری با تکیه بر حکمت اسلامی و نظام رزشی آن و در نظر گرفتن مقتضیات ایران اسلامی در حوزه‌های مختلف اجتماعی و مدیریتی از اهمیت به‌سزایی برخوردار است. در این مجموعه چگونگی تبیین نقش ارزش‌های اسلامی، سنت‌های الهی و قواعد فقهی در فعالیت‌های اصلی فرایندهای برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی مورد توجه قرار گرفته است و بر این اساس، کاربرد قواعد فقهی و احصاء مصادیق اصول

ارزش‌های بنیادین اسلام در فعالیت‌های اصلی فرایند برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی گزارش گردیده است.

در این اثر، در فصل اول نقش ارزش‌های اسلامی، سنت‌های الهی و قواعد فقهی در برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی تبیین شده است. بدین منظور، ابتدا نقش و جایگاه ارزش‌ها در برنامه‌ریزی، آنگاه نقش سنت‌های الهی در مدیریت شناسایی شده و سپس قواعد فقهی و نقش آن در مصادیق احکام مدیریتی پرداخته شده است. در فصل دوم، کاربرد ارزش‌های اسلامی و قواعد فقهی در مدیریت راهبردی در سطح سازمان تشریح شده است. بدین منظور، ابتدا کاربرد ارزش‌های یازده ارزش بنیادین اسلامی در فعالیت‌های اصلی فرایند برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی شناسایی شده است و در ادامه، کاربردهای هشت قاعده فقهی به‌عنوان نمونه در هر یک از فعالیت‌های اصلی برنامه‌ریزی و مدیریت راهبردی ارائه گردیده است.

www.ketaboo.ir